

H.C. Hansen
1. maj tale 1953

(elektronisk reprint efter maskinskreven manuskript, H.C. Hansen Arkiv i ABA)

Vi fejrer denne majfest ovenpå en valgkamp, som endte med en smuk og stolt sejr for Socialdemokratiet. Alle vore politiske modstandere havde efterhånden lullet sig ind i den forestilling, at Socialdemokratiet var på retur. Den store kolos på lerbædder kaldte man vort parti. Kun een vej havde vi at vandre, nemlig tilbagegangens! Ude i befolkningen rådede der stor mistillid til os, sagde man, - ja man talte endog med en vis skadefro medfølelse om en dybtgående tillidskrise. Alle vore modstandere slikkede sig om munden efter de godbidder, de nu hver for sig skulle hente fra os ved valget.

Det blev en bitter opvågning for dem alle.

Socialdemokratiet blev valgets sejrende parti.

Regeringspartierne holdt med nød og næppe stillingen, - de radikale måtte se deres vidtgående forhåbninger om store erobringer spist af med et enkelt mandat, og Retsforbundet så mere end 50.000 stemmer og tre mandater forsvinde ud i den blå luft. Med en vælgertilslutning på 836.400 stemmer og to nye manøvrer dokumenterede socialdemokratiet, hvor fast forankret det er i befolkningen trods en overmodig og overmægtig presse, og trods en kampagne, der fra alle de andre partier var rettet imod vort parti.

Over 40% af vælgerne gav deres stemme til Socialdemokratiet.

Jeg vil gerne benytte denne anledning til at rette en varm *tak* til partifællerne fra fagbevægelse og partiforeninger i Hovedstaden for den strålende indsats, der blev ydet i København.

(håndskreven tilføjelse: og hele landet)

(håndskreven tilføjelse: Det lange møde i regeringen i dag. 2 timer. Venter på ny)

Alt tyder på, at venstres og de konservatives regering beslutter sig

til at fortsætte på ubestemt tid, efter at Erik Eriksen har fået udtalelser fra, de radikale og fra retsforbundet om, at regeringen nok skal blive fredet.

Bliver dette tilfældet, vil en sådan udgang overraske i mange kredse.

Valgets resultat måtte alle tro ville medføre et regeringsskifte - og så skal vi måske opleve, at den nuværende fortsætter, som om intet var sket! Hr. Erik Eriksen og hr. Bjørn Kraft, der ikke på deres egen politiske bankkonto har tilstrækkelig dækning for påtrængende fordringer, har fået tilsagn om, at de bare kan trække på hr. Dahlgårds og hr. Starckes konti.

Socialdemokratiet mener, at regeringens fortsættelse på ubestemt tid er en hån mod valgets udfald. Vort standpunkt har fra første øjeblik været ganske klart. Vi har sagt, og det mener vi også i dag, at valgets konsekvens er en ny regering. Vi har forlangt, at regeringen Erik Eriksen-Ole Bjørn Kraft skulde træde tilbage. Men vi har tilbudt den at udskyde afgangens til efter grundlovssagens løsning. Vi har villet give regeringen respit til den 6. juni. Ene og alene grundlovssagen har for os været bestemmende. Der gives jo med megen flid en fremstilling, som går ud på, at kun med Erik Eriksen som statsminister kan venstre og de konservative få deres vælgere ud og stemme ja i tilstrækkeligt stort tal den 28. maj. Vel, så lad os gøre dette forsøg, sagde vi.

Men regeringen skal ikke kunne dække sit politiske nederlag ved valget med misbrug af grundloven. Den bør ikke have lov til at bruge denne sag som motivering for en almindelig fortsættelse.

Vi har givet vort tilbud for grundlovssagens skyld. Regeringen har afvist dette tilbud. Dermed er sagen efter Socialdemokratiets mening klar. Så må regeringen gå. Den er underkendt. Vælgerne har talt.

Een ting står klart for vælgerne, såfremt regeringen fortsætter på ubestemt tid, i så fald kan ingen regne med de to regeringspartiers erklæringer mere. De løb fra de løfter, de gav vælgerne ved sidste valg i 1950. Ved valget forleden - altså i 1953 - sagde de skarpt i tryksager, i presse og på valg møder, at valget ikke var et valg om grundloven, men om regeringens forbliven eller fald. Det hed på forsiden af den tryksag, Konservatismen afleverede i 1400.000 private brevkasser landet over: "Selv et enkelt mandat til socialdemokratiet kan betyde en risiko for regeringen."

Det store blad "Jyske Tidende" skrev 17. april, at "ingen udviklede beregninger er nødvendige

for at konstatere, at såfremt blot et eneste mandat flyttes, så falder regeringen, og der er fri bane for et nyt socialdemokratisk ministerium."

Samme dag erklærede "Berlingske Tidende" i en ledende artikel, at skulle det vise sig, at vælgerne svigter regeringen og giver socialdemokraterne større tilslutning, må regeringen træde tilbage og regeringsmagten gå over til socialdemokratiet. Om de radikale synes om dette eller ej er ligegyldigt, sagde bladet.

Denne klare udtalelse i konservatismens Hovedorgan blev ikke dementeret af nogen konservativ taler. Den var regeringens åbne og klare meddelelse til vælgerne. Sejrede Socialdemokratiet, ville regeringen gå. Respekt for valgdagen!

Og først og fremmest: Man ville i denne regering ikke lade sig lede af, hvad. Der passede de radikale!

Nej det var forståeligt, for dette partis talere hånede og angreb regeringen og navnlig dens forsvarsminister og udenrigsminister på alle møder. Skal vi nu opleve at se hr. Erik Eriksen og hr. Ole Bjørn Kraft bukkende modtage regeringens ret til at fortsætte som en mild gave fra hr. Bertel Dahlgaard? Og se hr. Starcke give pokker i al grundskyld og søge et ståsted som praktisk politiker ved at melde sig til tjeneste hos den regering, han så ordrigt har angrebet? Så kan det med rette siges, at Borte har taget den ranke konservative holdning overfor de radikale. Borte har taget hr. Bertel Dahlgaards ønske om Krafts og Petersens hurtige afgang. Borte har taget Starckes veltalende ordflom, og tilbage står en lille konservativ resstatsmand, der nu finder hjem.

I een henseende var alle disse partier enige ved det lige overståede valg: De var overbeviste om Socialdemokratiets tilbagegang, de angreb alle Socialdemokratiet, og de håbede alle på at vinde stemmer fra Socialdemokratiet. Alle blev de skuffede og så ser det nu ud til, at hele dette indbyrdes uenige firkløver løber sammen i én fælles bås for at holde Socialdemokratiet, landets største politiske parti ude fra regeringsmagten og -ansvaret.

Der er vist god grund til at spørge, om hr. Bertel Dahlgaard under valgkampen lovede sine vælgere i Salling, at han efter valget ville opretholde den venstre-konservative regering? Ja, han angreb Socialdemokratiet, - og det gjorde jo alle fra venstre-konservative til kommunister. Hr. Dahlgaard vill som han sagde give Socialdemokratiet et varsko på valgdagen. Han håbede ifølge hans blad i Skive, at vi ville ophøre med at være medgaranter for udenrigsminister Kraft. Han erklærede, at kun ved at styrke Det radikale parti kunne man kurere socialdemokraterne mod at være garant for Kraft. Hans fynske blad ville give os en huskekage med hjem fra valget. Og hans blad i Skive ville have en sådan afstemning, at Socialdemokratiet får en forskrækkelse.

Hvad har alle disse voldsomme bravader været værd?

Har hr. Dahlgaards vælgere i Skive-kredsen ventet, at han skulle forhindre Socialdemokratiet i at danne regering?

Har de radikale vælgere ventet, at netop det radikale parti skulle være villig til at sikre hr. Kraft, at han kunne fortsætte som udenrigsminister?

Jeg havde ganske vist mine anelser herom. Jeg oplevede i radiodiskussionen før valget, at hr. Dahlgaard meget hånligt talte om drømmesyner da jeg antydede muligheden af en kommende socialdemokratisk regering. Men jeg troede dog, at det kun var en irriteret og uovervejede bemærkning af en mand, der har fået den opfattelse, at hans personlige mening og hans tretten stemmer i folketinget skal være afgørende i politiske spørgsmål her i landet. Nu viser det sig, at det var en overlagt bemærkning. Skal vi se hr. Dahlgaard, der gik fire hundrede stemmer tilbage i sin kreds, tage både Ole Bjørn Kraft og Harald Petersen og hele konservatismen under sin beskyttelse, - love dem fredet fortsættelse og sammen med regeringspartierne forhindre Socialdemokratiet i at overtage regeringen?

Jeg ser nok, at der ymtes noget om, at hr. Bjørn Kraft skal droppes efter den 6. juni. Jeg tror ikke på det. Om statsministeren har lyst til at ofre sin konservative udenrigsminister som et son-offer til de radikale, ved jeg ikke. Men hvordan i alverden konservatismen skulle kunne bære det, - det gad jeg nok vide.

At Retsforbundet støtter regeringen, skal jeg ikke ofre mange ord på. Hr. Starcke er jo en hidtil forhindret højremand, og at hans sympatier er på konservatismens side, - ja det viser jo hans absolutte afvisning af social tryghed på det nordiske råds møde i februar.

Om regeringen har sin parlamentariske basis i orden, så den kan fortsætte, må i givet fald klarlægges i rigsdagen. Den har afvist Socialdemokratiets betingelser, men før den mener, at den rygdækning, den har fået tilbudt fra de radikale og Retsforbundet, giver den basis for at fortsætte? En afstemning i folketinget må da vise, om dette er rigtigt. Socialdemokratiet vil tage initiative hertil snarest muligt efter rigsdagens sammentræden, såfremt regeringen fortsætter på ubestemt tid.

Selvfølgelig er det rigtigt, når det hævdes, at det må være regeringens ret at prøve sin basis i selve rigsdagen, ligesom det er dens ret og dens eget ansvar, hvis den uden betænkelighed forlader sine løfter fra valgkampen. Mener regeringen, at den kan stå sig ved at fortælle vælgerne, at den træder tilbage, hvis valget går den imod, og derefter fortsætter som om ingenting er sket, så må det erkendes, at det er dens ret, hvis et flertal i rigsdagen dækker den ind.

På samme måde er det vælgernes ret at mene, at så kan man altså lige så lidt efter dette valg som efter det forrige tillægge udtalelser, fremsat af regeringens førende medlemmer, nogen som helst betydning – efter valget!

Det er på samme måde Socialdemokratiets ret, dels at føre den skarpeste opposition mod denne regering i rigsdagen, og dels at gøre vælgerne opmærksom på, hvor lidt vægt man skal tillægge venstres og de konservatives bombastiske erklæringer. Socialdemokratiet vil gøre sit til, at offentligheden får fuldstændig klarhed over, om der kommer til at foreligge særlige aftaler mellem regeringspartierne og dens to støtter, eller om også regeringens krav om sikre garantier opgives blot for at venstre og konservative kan bevare regeringsmagten.

Landets største parti søges holdt ude fra regeringsmagten efter et valg, hvor vælgerne har givet det en smuk fremgang og et klart tillidsvotum.

Et forskrækket sammenrend af indbyrdes helt uenige partier prøver at finde hinanden i det ene negative at sætte en parlamentarisk spærrebom op for Socialdemokratiet. Lykkes det, har regeringen hermed accepteret et grundlag, som den vel må mene, den kan arbejde på.

Fremtiden vil vise det. Men regeringen gør klogt i at regne med, at Socialdemokratiet anser dens forbliven på ubestemt tid for groft stridende mod vælgerdommen, og at Socialdemokratiet derfor fast og bestemt vil stile mod regeringens fald.

Socialdemokratiet vil gøre sit til at en regering, der burde have taget konsekvensen af valget, men som i stedet klamrer sig til magten ved hjælp af partier, den hårdt har bekæmpet under valgkampen, snarest muligt forsvinder.

Over partierne står grundloven. At føre den igennem folkeafstemningen med positiv udgang er den store opgave, som nu forestår. Overfor de pjokkede påstande om, at regeringspartierne vælgere skulle lade deres stilling hertil bestemme af regeringens farve, skal det tydeligt siges, at Socialdemokratiet ikke vil anvende en sådan argumentation, selv om vi har samme ret hertil som andre. Socialdemokratiet vil under alle omstændigheder sætte al sin styrke ind på at få grundloven vedtaget. At hr. A.P. Møller mobiliserer sine kræfter for at forhindre grundlovens vedtagelse, gør lige så lidt indtryk på os som kommunisternes anstrengelser for det samme. Hr. A.P. Møller, hr. Knud Kristensen og hr. Aksel Larsen kan ud fra helt forskellige motiver bekæmpe den nye grundlov. Dens fortrin for den gamle grundlov er dog så åbenbare, at befolkningens store flertal vil give den tilslutning.

Vi opfordrer til fuld opslutning om grundloven. Giv ungdommen valget. Sig ja til etkammersystemet. Bring Grønlands forhold til det danske rige i orden og giv det grønlandske folk repræsentation i det nye folketing. Sig ja til en moderne grundlov, som svarer til vort demokratis bedste traditioner, og som fæstner friheden for folket.

Vi står da i klar kampstilling på denne majdag som så ofte tidligere. Kravet til os om sammenhold og solidaritet er stærkere end før. Fagbevægelse og Socialdemokratiet må i fællesskab tage arbejdet og kampen op.

Ikke arbejdsløshed, men høj stabil beskæftigelse vil vi virke for.

Vi vil øge produktionen, ikke hæmme den.

Vi vil gøre indtægterne til den passive kapital mindre.

Vi vil en skattereform, til gunst for de små og de mellemstore indkomster.

Vi vil fremme boligbyggeriet, og vil gøre de nye lejligheder, som skal bygges billigere.

Vi vil arbejde for en gennemførelse af folkepensioneringen.

Copyright Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv - 2004

Vi vil have ungdommens forhold taget op til saglig drøftelse.

Og først og sidst: Vi vil række hånd til enhver tendens til afspænding, som måtte vise sig. Det er fredens vej, vi vil gå. Vi vil kunne værgе os mod angreb, i samarbejde med andre fredelige folk, men vi har kun eet ønske for os selv og for verden: Fred, folkeforståelse og samarbejde mellem alle folkeslag.

(håndskreven tilføjelse: Leve samarbejdet mellem fagbevægelse og Socialdemokratiet.)